

HOTĂRÎRE

pentru controlul constituționalității unei prevederi din Anexa nr.2 la Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 “Privind pensiile de asigurări sociale de stat” în redacția Legii nr.358-XV din 31 iulie 2003 “Pentru modificarea și completarea unor acte legislative” și pct.33 din Regulamentul cu privire la modul de calculare a pensiei, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.843 din 10 septembrie 1999

nr. 14 din 06.07.2006

Monitorul Oficial nr. 112-115/13 din 21.07.2006

* * *

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională în componența:

Victor PUȘCAȘ	- președinte
Alina IANUCENCO	- judcător
Mircea IUGA	- judcător-raportor
Dumitru PULBERE	- judcător
Elena SAFALERU	- judcător
Ion VASILATI	- judcător

cu participarea grefierului Victoria Botnariuc, reprezentantului autorilor sesizării Gheorghe Chibac, reprezentantului permanent al Parlamentului la Curtea Constituțională Ion Mîțu, reprezentanților Guvernului Elena Mocanu și Galina Cobiteva, călăuzindu-se de art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție, art.4 alin.(1) lit.a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.4 alin.(1) lit.a) și art.16 alin.(1) din Codul jurisdicției constituționale, a examinat în ședință plenară deschisă dosarul pentru controlul constituționalității unei prevederi din Anexa nr.2 la Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 “Privind pensiile de asigurări sociale de stat” și pct.33 din Regulamentul cu privire la modul de calculare a pensiei, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.843 din 10 septembrie 1999.

Drept temei pentru examinarea dosarului a servit sesizarea deputaților în Parlament Ion Pleșca și Leonid Bujor, depusă la 20 februarie 2006, în conformitate cu prevederile art.24 și art.25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.38 și art.39 din Codul jurisdicției constituționale.

Prin decizia Curții Constituționale din 3 aprilie 2006 sesizarea a fost acceptată spre examinare în fond.

În procesul examinării preliminare a sesizării au fost solicitate puncte de vedere Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, Ministerului Justiției, Ministerului Sănătății și Protecției Sociale, Casei Naționale de Asigurări Sociale, Centrului pentru Drepturile Omului.

Examinînd materialele dosarului, audiind informația prezentată de judecătorul-raportor și explicațiile participanților la proces,

Curtea Constituțională

a constatat:

1. Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 “Privind pensiile de asigurări sociale de stat”¹ (în continuare - Legea nr.156-XIV) reglementează acordarea pensiilor pentru limită de vîrstă, de invaliditate și de urmaș.

¹ M.O., 1998, nr.111-113, art.683

La 10 septembrie 1999, prin Hotărîrea nr.843², Guvernul a aprobat Regulamentul cu privire la modul de calculare a pensiei. Potrivit pct.33 al Regulamentului, coeficientul individual al pensionarului

reprezintă raportul dintre suma salariului pentru oricare 36 de luni consecutive (indiferent de durata întreruperii în muncă) din ultimii 5 ani de muncă anteriori intrării în vigoare a Legii nr.156-XIV și suma salariului mediu pe țară pentru aceeași perioadă și se ia în calcul mărimea lui ce nu depășește 5,0.

² M.O., 1999, nr.103-105, art.883

La 31 iulie 2003 Parlamentul a adoptat Legea nr.358-XV “Pentru modificarea și completarea unor acte legislative”³ (în continuare - Legea nr.358-XV), prin care a operat modificări în Legea nr.156-XIV. Astfel, potrivit Anexei nr.2 la Legea nr.156-XIV, pensia integrală pentru limită de vîrstă se calculează după o formulă nouă:

$$P = \{1,2\% \times 35 + 2\% \times (Vt - Vn) + 2\% \times (R - Rn)\} \times Sa,$$

în care:

P- cuantumul pensiei;

Vt - stagiul de cotizare realizat, dar nu mai mic de 35 de ani;

Vn - stagiul de cotizare necesar, dar nu mai mic de 35 de ani;

R - vîrsta reală la pensionare;

Rn - vîrsta standard de pensionare;

Sa - venitul mediu lunar asigurat, care pentru fiecare an luat în calcul nu poate depăși 3 salarii medii lunare pe țară pentru anul respectiv.

³ M.O., 2003, nr.173-176, art.742

2. Deputații în Parlament Ion Pleșca și Leonid Bujor au solicitat Curții Constituționale să se pronunțe asupra constituționalității sintagmei “Sa - venitul mediu lunar asigurat, care pentru fiecare an luat în calcul nu poate depăși 3 salarii medii lunare pe țară pentru anul respectiv” din formula de calculare a pensiei pentru limită de vîrstă, stipulată de Legea nr.156-XIV în Anexa nr.2, și asupra constituționalității pct.33 din Regulamentul cu privire la modul de calculare a pensiei, care definește coeficientul individual al pensionarului, considerîndu-le discriminatorii și contrare principiilor egalității și echității sociale. În opinia lor, aceste prevederi încalcă art.16, art.47 și art.54 din Constituție, precum și art.7 din Declarația Universală a Drepturilor Omului și art.2 alin.2 din Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale.

3. Examinînd prevederile contestate prin raportare la dispozițiile Constituției, la prevederile legislației naționale și actelor internaționale, Curtea Constituțională reține următoarele.

Conform art.16 alin.(2) din Constituție, toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Prin prevederile art.47 alin.(2) Constituția garantează cetățenilor dreptul la asigurare în caz de șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrînețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.

Asigurarea cu pensii constituie un element important al asigurărilor sociale și se realizează în cazurile și în mărimile stabilite de lege.

Legea nr.489-XIV din 8 iulie 1999 “Privind sistemul public de asigurări sociale”⁴ stabilește cadrul normativ general aplicabil exclusiv relațiilor din domeniul asigurărilor sociale.

⁴ M.O., 2000, nr.1-4, art.2

Organizarea și funcționarea sistemului public de asigurări sociale se realizează după:

principiul egalității, care asigură contribuabililor și beneficiarilor un tratament nediscriminatoriu în ceea ce privește drepturile și obligațiile prevăzute de lege;

principiul solidarității sociale, inter- și intragenerații, conform căruia participanții la sistemul public își asumă conștient și reciproc obligații și beneficiază de dreptul pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea riscurilor sociale prevăzute de lege;

principiul contributivității, conform căruia fondurile de asigurări sociale se constituie pe baza contribuțiilor datorate de persoanele fizice și juridice pe temeiul contribuțiilor de asigurări sociale plătite;

principiul repartiției, potrivit căruia fondurile de asigurări sociale realizate se redistribuie pentru plata obligațiilor ce revin sistemului public, conform legii.

Dreptul de pensie este reglementat prin Legea nr.156-XIV. Potrivit acestei legi, pensia pentru limită de vîrstă se acordă la împlinirea vîrstei de pensionare și în cazul în care persoana respectivă are stagiul de cotizare necesar.

Conform Constituției, statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzînd hrana, îmbrăcămîntea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare (art.47 alin.(1).

Fiind un drept complex, dreptul la un nivel de trai decent presupune ameliorarea continuă a condițiilor de viață, în care scop statul are sarcina de a asigura dezvoltarea durabilă și ascendentă a economiei și protecția socială progresivă a cetățenilor săi. Această obligație revine și membrilor societății, care prin activitatea zilnică trebuie să contribuie la creșterea economiei și, respectiv, a fondurilor de asigurări sociale.

Conform legislației în vigoare, pensia de asigurări sociale de stat este venitul cuvenit asiguratului, în condițiile legii, corelativ obligațiilor privind plata contribuțiilor de asigurări sociale de stat.

Contribuțiile de asigurări sociale de stat în fondul de pensii sînt plăți obligatorii, stabilite prin lege, reprezentînd o formă de înstrăinare a mijloacelor bănești ale persoanelor asigurate și de garanție materială a pensionarilor.

Legea nr.489-XIV "Privind sistemul public de asigurări sociale", prin prevederile art.21 alin.(3), stabilește că baza lunară de calcul a contribuției individuale de asigurări sociale nu poate depăși plafonul de 3 salarii medii lunare pe economie, ceea ce înseamnă că din suma venitului realizat ce depășește plafonul indicat nu se calculează contribuții individuale de asigurări sociale. Mărimea salariului mediu lunar pe economie este prognozată pentru fiecare an și se aprobă de către Guvern. Astfel, creșterea salariului mediu lunar pe țară conduce la creșterea pensiilor.

Nu pot fi reținute argumentele autorilor sesizării referitor la neconstituționalitatea pct.33 din Regulament, deoarece coeficientul individual al pensionarului, care reprezintă raportul dintre suma salariului pentru oricare 36 de luni consecutive (indiferent de durata întreruperii în muncă) din ultimii 5 ani de muncă anteriori intrării în vigoare a Legii nr.156-XIV și suma salariului mediu pe țară pentru aceeași perioadă, luîndu-se în calcul mărimea lui ce nu depășește 5,0, se aplică la calcularea pensiei, inclusiv a pensiei de funcționar public, doar din venitul realizat pînă la 1 ianuarie 1999.

Pînă la intrarea în vigoare a Legii nr.156-XIV, la calcularea pensiei se lua în considerare venitul realizat fie în 5 ani din ultimii 15, fie în 36 de luni din ultimii 5 ani, dispoziție care nu reflecta obiectiv volumul contribuțiilor achitate de persoană pe parcursul activității social-utile.

Modificările operate prin Legea nr.358-XV sînt în concordanță cu Legea nr.489-XIV "Privind sistemul public de asigurări sociale" și cu Strategia reformei sistemului de asigurare cu pensii în Republica Moldova, aprobată prin Hotărîrea Parlamentului nr.141-XIV din 23 septembrie 1998⁵, care prevede creșterea cuantumului pensiei și valorifică principiul, potrivit căruia asigurările sociale stabilite anterior nu pot fi anulate fără a fi substituite prin măsuri echivalente.

⁵ M.O., 1998, nr.108, art.661

Astfel, potrivit legislației în vigoare, cetățenii au dreptul la pensie în cuantum ce depinde direct de contribuțiile de asigurări sociale, nivelul de salarizare, caracterul activității social-utile prestate și stagiul de cotizare. Pentru aceste temeuri prevederea contestată din Legea nr.156-XIV în redacția Legii nr.358-XV nu comportă caracter discriminatoriu și nu încalcă prevederile art.54 din Constituție.

Curtea relevă că prin Legea nr.358-XV legiuitorul n-a stipulat prevederi noi, ci a preluat prevederile Legii nr.489-XIV, care este legea primară în domeniul asigurărilor sociale, prevederi pe care autorii sesizării nu le contestă.

Hotărîrea Curții Constituționale nr.9 din 30 martie 2004⁶, invocată de autorii sesizării pentru motivul că a declarat neconstituționale prevederi similare din Legea nr.156-XIV, n-are relevanță pentru obiectul prezentei cauze, deoarece în hotărîrea respectivă Curtea a menționat că legiuitorul constituant a atribuit unor categorii de salariați un statut juridic special, consfințindu-l în art.56 alin.(2), art.68-71, art.98-100, art.112-113 din Constituție.

⁶ M.O., 2004, nr.61-63, art.15

Astfel, prevederea contestată din Legea nr.358-XV și pct. 33 din Regulamentul cu privire la modul de calculare a pensiei sînt conforme art.16, art.47 și art.54 din Constituție și actelor internaționale la care se face referință în sesizare.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art.140 din Constituție, art.26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.6 alin.(2) și alin.(3), art.61, art.62 lit.a) și art.68 din Codul jurisdicției constituționale,

Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. Se recunoaște *constituționale*:

- sintagma "...care pentru fiecare an luat în calcul nu poate depăși trei salarii medii lunare pe țară pentru anul respectiv" din Anexa nr.2 la Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 "Privind pensiile de asigurări sociale de stat" în redacția Legii nr.358-XV din 31 iulie 2003 "Pentru modificarea și completarea unor acte legislative";

- pct.33 din Regulamentul cu privire la modul de calculare a pensiei, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.843 din 10 septembrie 1999.

2. Prezenta Hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în "Monitorul Oficial al Republicii Moldova".

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

Victor PUȘCAȘ

Chișinău, 6 iulie 2006.

Nr.14.

OPINIE SEPARATĂ

expusă în temeiul art.27 alin.(5) din Legea cu privire

la Curtea Constituțională și art.67 din Codul jurisdicției constituționale

Prin Hotărîrea Curții din 6 iulie 2006 au fost recunoscute constituționale prevederea "Sa - venitul mediu lunar asigurat, care pentru fiecare an luat în calcul nu poate depăși 3 salarii medii lunare pe țară pentru anul respectiv", cuprinsă în Anexa nr.2 la Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 "Privind pensiile de asigurări sociale de stat", și pct.33 din Regulamentul cu privire la modul de calculare a pensiei, contestate de deputații în Parlament Ion Pleșca și Leonid Bujor pentru motivul că încalcă art.16, art.47 și art.54 din Constituție și unele prevederi ale actelor internaționale cu privire la drepturile omului.

Consider hotărîrea Curții nefondată pentru următoarele motive.

Potrivit Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat, dreptul de pensie este imprescriptibil. Cetățenii beneficiază de pensii de asigurări sociale de stat în cazul în care din cauza vârstei, stării sănătății sau a pierderii susținătorului sînt lipsiți de posibilitatea de a realiza venituri. Aceste circumstanțe sînt calificate ca riscuri sociale și sînt servesc drept temei pentru exercitarea dreptului de pensie.

Cuantumul pensiei pentru limită de vîrstă este în funcție directă de nivelul de salarizare și de caracterul activității social-utile prestate.

Prin Legea nr.358-XV a fost modificată modalitatea de calculare a pensiei pentru limită de vîrstă. Potrivit formulei propuse de lege, venitul mediu asigurat pentru fiecare an luat în calcul nu poate depăși trei salarii medii lunare pe țară pentru anul respectiv, ceea ce derogă de la principiul implementat la 1 ianuarie 1999, conform căruia sistemul de pensionare se bazează pe asigurare, care rezultă din contribuția individuală a fiecăruia, pensia fiind calculată proporțional acestei contribuții, și stipulat expres de art.8 al Legii nr.156-XIV. Potrivit acestui articol, baza de calcul a pensiei o constituie venitul mediu lunar asigurat din toată perioada de activitate, acesta fiind stabilit din suma contribuțiilor plătite în perioada de cotizare. Modalitatea de calculare a pensiei expusă în Anexa nr.2 contrazice acest principiu, mai mult ca atît, anihilează fondul noțiunii de venit mediu asigurat consfințite de art.8 al Legii nr.156-XIV și utilizate în Anexa nr.1 la această lege.

Prevederea legală, potrivit căreia venitul mediu asigurat pentru fiecare an luat în calcul nu poate depăși 3 salarii medii lunare pe țară pentru anul respectiv, încalcă principiul constituțional al egalității tuturor în fața legii (art.16) și restrînge exercițiul dreptului constituțional la asistență și protecție socială (art.47 și, implicit, art.54).

În opinia subsemnatului, această prevedere legală diminuează protecția socială a pensionarilor pentru limită de vîrstă și încalcă principiul de valoare universală al respectării drepturilor dobîndite în mod licit.

Potrivit art.140 din Constituție, art.28 alin.(1) și alin.(2) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, actele Curții Constituționale sînt acte oficiale executorii pe întreg teritoriul țării, pentru

toate autoritățile publice și pentru toate persoanele juridice și fizice. Actele normative declarate neconstituționale devin nule din momentul adoptării hotărârii respective a Curții Constituționale.

În hotărârile nr.9 din 3 martie 1997, nr.38 din 15 decembrie 1998, nr.19 din 29 aprilie 1999, nr.27 din 18 mai 1999, nr.58 din 9 noiembrie 1999, nr.4 din 27 ianuarie 2000, nr.46 din 25 octombrie 2001 și nr.9 din 30 martie 2004 Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra unor prevederi legale referitoare la unele categorii de pensii și a subliniat că normele privind protecția de stat, asigurarea materială și socială, inclusiv asigurarea cu pensie, consfințite în legile anterioare nu pot fi anulate sau modificate.

Prin Hotărârea nr.9 din 30 martie 2004, invocată în mod expres în sesizare, Curtea a declarat neconstituționale unele prevederi referitoare la modul de calculare a pensiei deputaților în Parlament, membrilor Guvernului și funcționarilor publici. În executarea acestei hotărâri, Parlamentul a exclus din art.45 al Legii nr.156-XIV prevederea restrictivă pentru categoriile respective de pensionari, însă a păstrat, în Anexa nr.2 la lege, prevederea restrictivă similară pentru pensionarii de rînd, prin care fapt a comis un act de discriminare și a încălcat dispozițiile constituționale.

De remarcat, că la data adoptării pct.33 din Regulamentul cu privire la modul de calculare a pensiei, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.843 din 10 septembrie 1999, prevedea o altă modalitate de calculare a pensiei pentru limită de vîrstă, decît art.8 și art.16 din Legea nr.156-XIV, pe care urma să le execute, și astfel încălca dispozițiile art.102 alin.(2) din Constituție, care delimitează expres atribuțiile Guvernului.

Judecător al Curții Constituționale

Mircea IUGA

6 iulie 2006